

obema gališkima narodoma (Poljaki in Rusini). Vse prebivalstvo Galicije naj bo deležno velikih svoboščin, ki jih je cesar podaril dežel. Od Poljakov, ki so prvi od vseh avstrijskih narodov — katere je svojo vojsko potisnila v vrtnice krvavih borb — ki dobiyo za svoje usluge domovini politično žetev, je pričakovati, da se bodo osrednjima velesilama vedno hvaležno skazali. Celo Avstrija se veseli s srečnimi in črpa iz teh dogodkov zaupanje, da bo za vse narode, za celoto prišel veliki dan, ob katerem bodo brezprimerne žrtve, udanost in zvestoba, dobile svoje prmereno plačilo.

„Grazer Volksblatt“ piše: „Da ostane pruski del Poljske pri Prusiji, je bilo že od začetka gotovo. Poljski voditelji so se že zgodaj s tem zadovoljili; rekli so, da smatra Prusija v svoji borbi proti lastnim Poljakom nekaj bolj prednjih čet proti vseslovanstvu. Sedaj, ko se je ustanovila obrambna država proti Rusiji, je ta skrb minila in bo povzročila, da bo Prusija svoje protipoljske izjemne postavke odpravila.“

Glede Galicije pa piše omenjeni list: „Glede samostojnosti Galicije smo mi vsi soudeleženi, ker nam ne more biti vse jedno, ali stanujejo Ukrajinci, kateri bodo v narodno mešani Avstriji imeli svoj narodni in kulturni razvoj zavarovan proti nasilnostim, ali če bo ostal naši državni tvorbi priklonjen nezadovoljen narod, ki lahko postane žrtev ruskih „osvoboditeljev.“ Ker se pri posebnem stališču, ki ga bo odslej zavzemala Galicija, gre za spremembo državnega osnovnega zakona, ki se mora skleniti v državnem zboru z dvetretjinsko večino, morajo imeti vse stranke priložnost, da pri rešitvi ukrajinskega (rusinskega) vprašanja v Galiciji sogovorijo eno besedo.“

Kaj pravijo Rusini?

Predsedstvo državnoborskega zastopstva Ukrajincev (to so gališki Malorusi) je izdalo naslednjo izjavo: Državnoborski zastopniki ukrajinskega naroda so soglasno sprejeli sledečo resolucijo: „Spričo iz izvirnega vira izhajajoči vesti o predstojajoči novi uredbi državnopravnih razmer v Galiciji v smeri razširjenja deželne samouprave, oziroma ugotovitve posebnega stališča, se kronovine, se zavaruje ukrajinsko državnoborsko zastopstvo v imenu ukrajinskega naroda v Avstriji odločno proti vsaki spremembi v zgoraj imenovanem smislu, smatra isto za jako nevarno za ukrajinski narod in za skrajno škodljivo za avstrijsko monarhijo, se zatvarja najodločnejše proti temu, da bi se taka preuredba izvršila, ne da bi bil vprašan ukrajinski narod, oziroma njega krajevni zastopniki. Predsedstvu se naroča, naj nemudoma naznani vsem merodajnim mestom v monarhiji enotno stališče celokupnega ukrajinskega naroda.“

Dne 5. t. m. se je na Dunaju vršila skupna seja obeh ukrajinskih državnoborskih klubov iz Galicije, nacionalnih demokratov in radikalcev. Z ozirom na položaj sta oba predsednika obeh klubov odločila predsedništvi. Pod starostnim predsedstvom zborničnega podpredsednika Romančuka se je sklenilo, da se za torek, dne 7. t. m. brzojavno skliče vse rusinske poslance na Dunaj k seji, da kluba slovesno zavzameta svoje stališče.

Bodočnost Galicije.

List „Zeit“ piše o bodočnosti Galicije s poučne strani:

Vladar je sedaj ministrskemu predsedniku le naročil, naj stavi predloge, ki so primerni glede na ustanovitve kraljevine Poljske. Pred vsem naglašajo cesarjevo lastnoročno pismo, da ni misliti na izločitev Galicije iz Avstrije; preuredile se bodo gališke razmere v okviru Avstrije. V kolikor bo pripuščal ta okvir, se podeli deželni pravica, da si bo sama urejevala svoje gospodarske, kulturne in finančne zadeve. Okvir se bo, kakor pričakujejo, kmalu napravil, a precej časa bo seveda zahtevala praktična izpeljava. Ne more se zato še danes reči, kakšna bo nova gališka ustava. Najbrže bo dobil gališki deželni zbor pravico, da bo z delegacijo zastopan v državnem zboru; mogoče se bo ta smela pogajati z državnim zborom in glede na vprašanja, ki se tičejo vse avstrijske dežele. Gališki delegaciji se bo moralo tudi dovoliti mesto v delegacijah. Predno se bodo razmere preuredile, se morajo ustvariti nekateri neizogibni predpogoji: pred vsem se morajo narodno zediniti Poljaki in Rusini, na kar opozarja tudi uradni dostavek. Vlada se bo, kakor se govori, pričela v najkrajšem času pogajati z zastopniki obeh narodov o narodni stvari, ki se bo, kakor upajo, tudi dosegla. Kako se bo to uresničilo, je odvisno od razmer. Ne more se še reči, če se bodo nove razmere potrdile ali drugače izvedle. — Težavno bo rešiti finančni temelj avtonomne Galicije, ker je bila dežela že pred vojsko v gmotnem oziru zelo slaba in ker je vsled vojske veliko trpela. Bodočnost bo še le pokazala, kako bodo uredili ljudsko zastopstvo in vlado v Galiciji (namestnik s podobnimi pravicami, kakoršne ima hrvaški ban ali lastno ministrstvo).

„Neue Freie Presse“ sodi, da bo sklepal o postavah glede na samoupravo Galicije državni zbor, a ker gre za izpremembo državnih temeljnih postav, bosta morali sklepati poslanska in gosposka zbornica z dvetretjinsko večino

Nase žrtve za domovino.

Jakobu Baumgartnerju v spomin. Od Sv. Marijete ob Pesnici se nam piše: Je-li res, ali je mogoče? Vpraševalo se je v soboto, dne 14. oktobra, po vseh hišah naše vasi, da je naš ljubljani in čislani g. župan Anton Baumgartner izgubil tudi drugega, obenem zadnjega sina — nad vse dragega mu Jakca! Stareši sin je preminul že meseca avgusta 1914 po krvavi bitki pri Grodeku. Mlajši sin Jakob je bil vpoklican v sredini leta 1915 ter se bojeval ves čas na laški fronti. Vsak, kdor ga je poznal, moral ga je imeti rad; udanost in milina, njegovega obraza, nežnost njegovega izgovora, ponžnost njegovega obnašanja mu je na prvi pogled prikupila le prijateljev. Imel je dve poti: domov in v cerkev. Bil je doma pravi stebel domačega gospodarstva, a med ljudmi pa pravi zgled poščenega, krščanskega, slovenskega mladeniča. Kaj rad je prebiral vsakovrstne poučne knjige, iz katerih si je prilastil že lep in gladek pisni jezik. Imam še dokaj njegovih vrstic, ki mi jih je pisal iz bojišča v Trst in k Smarjeti. Posebno lepe so te le njegove vrstice, ki mi jih je pisal ob naši tirolski ofenzivi: „V duhu Radeckijevem prodiramo fantje slovenski, da maščujemo in ukrotimo polentarija, našega najgnusnejšega sovražnika in najožrešnejšega tlačitelja lepih južnih slovenskih krajin.“ To so gotovo besede, iz katerih misli slišimo utripanje njegovega domoljubnega srca in iz katerih spretno sestave spoznamo v njem pridnega čitatelja slovenskih knjig in spisov. Preveč bi bilo, na tem mestu ga docela označiti; hočem se nanj še spomniti pozneje enkrat v tem listu. Za sedaj bodi izrečeno vsej družini padlega junaka najodkritosrenejše sožalje; tugo in žalost z vsemi prizadetimi pa deli v isti meri očetu-županu udana občina Smarjeta in nje širna okolica. Res, mnogo ste darovali, g. župan, z Vašim ljubljanim Jakcem, darovali ste Vaš najdražji zaklad, a darovali ste ga Bogu za domovino, kar Vam naj bo tolažba na Vaše utrjene stare dni. Jakcu v daljni, tuji grudi pa:

Gospod, daruj mu mir,
Naj večna luč mu sveti,
Za dom moral si umreti,
A mir začneš — živeti!
Oh, kdaj pa — nam bo mir?

M. V.

Iz Sester 2 pri Ptujski gori se nam piše: Z bojišča smo dobili sledečo žalostno vest: „Naznanim Vam, da je infanterist! — espolka Janez Medved dne 12. julija padel za domovino pri gori M. Rasta in je bil ondi dne 1. julija pokopan. Moje sožalje! Rezman, vojni kurat.“ — O Medvedovi smrti je še poročal četovodja Jožef Tovornik očetu Valentinu Medved dne 1. julija sledeče: „Ker dohajajo še vedno dopisnice na Vašega sina, Vam sporočim, da je Janez padel zadet od granate dne 1. julija. Ne žalujte preveč, dragi starši! On je rešen zemeljskega gorja; njegova duša pa, tako smemo upati, uživa rajsko veselje. Bog Vas tolaži!“

Se le sedaj je došlo uradno poročilo, da je v bitki pri Grodeku leta 1914 padel Jožef Kraner, sin posestnika v St. Ilju v Slov. gor.

Iz Lučev Gornji Savinjski dolini se nam piše: Žalostno vest so nam zvonovi zopet naznanili dne 22. oktobra, da je Janez Ložekar padel na južnem bojišču meseca avgusta. Bil je še le 22 let star, samski fant. Služil je pri pešpolku št. 6. stotniji. Dal je svoje življenje za cesarja in domovino. Rajni je bil zelo priden in marljiv mladenič. Vse ga je rado imelo. Rad je prebiral „Slovenskega Gospodarja“, če mu je le količkaj časa dopuščal. Upamo, da ga je tudi Bog rad imel, ker ga je že v nežni mladosti k sebi poklical. Janez bi imel kmalu že veleposessivo nastopiti, ker mu je oče že pred leti umrl. Dragi Janez! Počivaj v tuji zemlji mirno, dokler Te ne bo trobente glas zopet zbudil. Padli zapuščajo žalostno mater-vdovo in tri nedorastle sestrice. Tolažite se s tem, da Vas bo Bog združil enkrat tam nad zvezdami, v svetih nebesih, kjer ne bo vojske, ne bridkosti in ne žalosti, marveč večno veselje. Tam bomo neprestano prepevali veselo Alelujo!

Iz Ljubecne pri Celju poročajo: Došla nam je žalostna vest, da je desentnik — pešpolka F. Lamprcht dne 13. oktobra v bolnišnici po dolgi in mučni bolezni mirno v Gospodu zaspal. Njegovo telo počiva v Inomostu. Rajni Ferdinand je bil že od začetka hudo ranjen, a je ozdravel in bil na raznih bojiščih, kjer si je nakopal hudo bolezen, kateri je podlegel.

Iz bojnega polja nam poroča Ivan Tržan: Dne oktobra je padel od mine zadet vrl fant poštnih staršev Nareks Anton iz Galicije pri Celju, in z njim še pet drugih. Raztrgalo jih je popolnoma. Kdor je že bil na tem bojišču, ve, kaj mina naredi, ako v polno zadene. Res nagla in žalostna smrt!

Iz Dobrove pri Brezicah nam poročajo: Zopet nam je naznanjeno, da so padli mladi vojniki: brata Janez Katič, umrl v — — — dne 16. septembra, Jožef Katič, padel dne 14. septembra na in Jožef Cvetkovič, padel dne 16. oktobra t. l. Tem junakom so domači zvonovi še pred svojim odhodom zapeli mrtvaško pesem.

Slovenski črnovojniki nam pišejo iz Pred enim mesecem nam je sovražna granata ubila našega ljubega dobrega poveljnika praporščaka Ja-

neza Tilgner; zraven njega pa še tudi vsem priljubljenega mladeniča Jakoba Rom. doma iz Stor pri Celju. Polentar se nam je že večkrat približal, a krogle iz naših pušk mu ne dišijo dobro. Vsem dekletom, fantom in staršem srčne pozdrave od fantov našega oddelka! Janez Tomažič, desentnik iz Tinja Pohorju, Andrej Goršek iz Drešnje vasi pri Celju, Jakob Gorjup od St. Lenarta v Slov. gor., Jožef Sumandel od St. Jurija v Slov. gor. in Janez Rus iz Maribora.

Zadet od sovražne krogle je padel, ko je stal na straži na — — — dne 22. oktobra Jakob Bratuša iz Lhove, župnija Sv. Benedikt v Slov. gor. Ljubi Bog tolaži zapuščene domače!

Italijansko bojišče.

Po veliki artilerijski predpripravi od 25. do 31. oktobra so Lahi dne 1. novembra z ogromno silo začeli z deveto ofenzivo na celi črti od Gorice do morja. Četrtilijona mož in čez tisoč topov je bruhalo ogenj na naše postojanke. Naši so bili v ogromni manjšini. A danes lahko rečemo, da smo ostali zmagovalci. Italijan je ponehal z ofenzivo, ker je imel preogromne žrtve in ker je uvidel, da naše fronte ne more predreti. Na severnem delu bojišča, t. j. v Vipavski dolini, sploh ni mogel Lah nikamor naprej, na Krasu pa je pridobil samo vas Lokvico in hrib Pečinko. Naval na Jamljane (dalje proti jugu) pa je bil popolnoma brezuspešen.

Nekatera poročila iz bojišča naglašajo, da so Lahi v deveti ofenzivi na Primorskem izgubili zopet blizu 100.000 mož padlih, ranjenih in vjetih.

Bitka na praznik Vseh svetnikov.

Ko je širni svet obhajal dne 1. novembra praznik Vseh svetnikov in so ljudje na grobovih počasi čali spomin umrlih in padlih junakov, je divjala na Goriškem silno krvava bitka. Ta dan je Italijan s armado 250.000 mož pričel z deveto ofenzivo. Italijani so napadali na Krasu in v Vipavski dolini po koreniti artilerijski pripravi, kjer je grmelo kakor na sodni dan. Mislili so, da bodo sedaj igraje šli naprej proti Trstu in Ljubljani. Toda našli so na naše junake. V prvi vrsti so zopet, kakor v osmi laški ofenzivi, naši slovenski fantje, ponos našega naroda, zastavili sovražniku pot in ga z velikanskimi izgubami vrli nazaj.

Italijani so navalili v Vipavski dolini pred vsem na postojanke vzhodno od Vrtojbe, na Sv. Marka in na Kemperlišče, t. j. jugovzhodno od Gorice. Dalje so napadli v množicah, močnih osem divizij, na severnem kraškem grebenu pri Lokvici. Povsod smo jih vrgli s protinapadom nazaj, samo Lokvica je ostala v laških rokah. Besno so napadali Italijani takozvani ključ do Trsta, višino Grmado pri Medjivasi in pa greben nad Jamljami pri Selu. To je najvažnejša naša postojanka na Krasu. In ta je ostala trdno v naših rokah.

Na tisoče nepokopanih italijanskih mrličev je pokrivalo na predvečer Vernih duš bojno polje v Vipavski dolini in na Krasu.

Grozote drugega dne.

Tudi drugi dan (2. nov.) bitke na Goriškem je bil strašen. Italijani so nadaljevali svoje napade kakor prvi dan v velikih gostih trumah in kar imajo topov, vse je delovalo in bilo po naših postojankah, od morja do Kromberga. Uradno poročilo označa za Vipavsko dolino vso ravnino od Mirenskega grada do Kromberga z malimi višinami vred. Gozd Panovec, ki se razteza med Rožno dolino in Krombergom, višina pri Soberju med Šempetrom in Vrtojbo in višine vzhodno Vrtojbe, ves ta prostor so Italijani besno obdelovali. Že prvi dan so hoteli na vsak način si tod izsiliti pot proti Prvačini, a bili so odbiti. In ravno tako se jim je godilo drugi dan ogromne bitke. Kakor v ravnini za Gorico, tako tudi na Kraški visoki planoti je bil ustavljen italijanski ogromen sunek ob cesti v Kostanjevico in sicer z največjimi izgubami za sovražnika. Na južnem delu Kraške planote tudi niso vseveteli Italijanom uspehi, tudi tam so bili odbiti. Torej na vseh treh delih bojišča je končal tudi drugi dan velikanske bitke ugodno za naše orožje.

Italijani zasedli višino Pečinka.

Vzhodno od Lokvice stoji višina Pečinka, za katero se je dne 2. nov. vršila tako krvava bitka, da ista nima primere v sedanji svetovni vojni. Laški 11. armadni zbor se je navalil najprvo, kakor pravi Italijansko uradno poročilo, na Veliki Hrib, ki leži med Lokvico in Pečinko. Ko se je ta zavzel, so se še polastili tekom popoldneva Lahi tudi Pečinke in so prodrli še 1 km dalje čez naše postojanke.